

מוסיקה

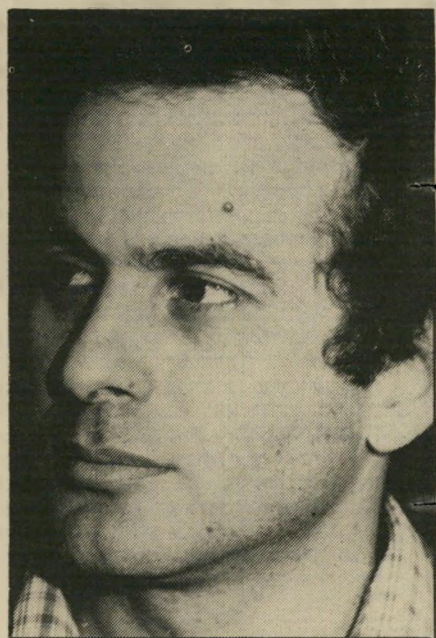
פרוצצילי

מיסה, אריה, ויווה, שבירא

אריק שבירא נולד ב-29 בנובמבר 1943. בגיל 14 החל לומר פסנתר. מ-1963 עד 1968 למד באקדמיה למוסיקה בתל-אביב ושנתיים אחר-כך החל למלמד גיטרה וסולפו' בקיבוץ חצור ובפרויקט שיקום השכונת.

אריק שבירא הוא מלחין ישראלי. יצירתו היא בתחום המוסיקה המודרנית, בתזמון. עבודותיו התארגנות כוללות מוסיקה להצגות מושבת העונשין של פקא, סירסור להמונים של פורמן ווויצק של ביכנר (בתיאטרון המדרגות) מישקילרים ליהויה כלינגינה וספר ללימוד גיטרה; מיצגים שיתוף מוטי מזרחי במוסיאון ירושלים ותל-אביב.

מוסיקה קאמרית לקלרינט ו-26 כליקטת בוצעה לפני שנה במסגרת "מוסיקה

מלחין שבירא

גם תל-אביב צריכה יצירה

במימד חרש" ולפני כמה חודשים התקבלה ובוצעה יצירה תזמורתית גדולה מאוד של שבירא בפסטיבל השנתי של האגודה הבינלאומית למוסיקה מודרנית. (I.S.C.M.).

יש לך תלמידים. אתה אוהב ללמד? כן. אני פשוט אוהב ללמד. זה לא שייך למוסיקה. לא צריך לעשות מזה עניין בכלל. אתה כל הזמן מתעסק בצלילים. או זה שומר אותך בכושר. השמיעה מאוד מתפתחת כשמלמדים. מיסה ויווה" נכתבה ב-64 נגני תזמורת. היא היצירה הישראלית התיאטרלית הראשונה המבוצעת בפסטיבל I.S.C.M. החשובים. מה היא "מיסה ויווה"?

"זו יצירה סימפונית. אורכה 5 דקות ו-25 שניות לפי מידדה פרטית שלי. היא בוצעה בגראץ ב-5 דקות ארבע שניות. המצפה הפולני ויצק מישניבסקי, שאגב דומה מאוד לרומן פולנסקי, ותזמורת הרדיו הסימפונית של קראקוב לקחו את זה מהר. מישניבסקי הוא פראייר, מה לעשות. היה זה חם בפולין. סולודאריות וכל זה. בזמן החזרות היו הפגנות בקראקוב.

בכל היצירה יש מומנט אחד המעניין אותי, שבו נכנסים כלייהקשה ותזמורת רוק. ואז מתחילה היצירה להתפרק. לא התפתחות, לא מוטיבים, לא לשחק בניגודים. רגע מסויים ספציפי — כוס: קורה משהו. זה מה שמעניין אותי: שדברים מתפרקים. לא מתלבשים."

מנין השם? "חשוב מאוד שיהיה שם טוב. כתבתי את זה ב-1977 לתחרות 70 שנות תל-אביב. קראתי לה מיסה ויווה באסוציאציה לתל-אביב: מיסה לתל-אביב היא אפשרות אחת, או מיס אביבה, או מסכיבה. מישחק מילים כזה. הכאסחיות שלה, האגרסיביות שלה, ממששת גם רעיון למיסה לתל-אביב, כלומר — מה צריך לנגן בתל-אביב כשיקברו אותה. לובוטניסקי כבר יש מה לשיר על קברו, או תל-אביב גם כן צריכה משהו. חשבת' מה יהיה ראוי בהשכבה שלה, וזו היצירה". קיבלת ביקורות באירופה אחרי ביצוע היצירה שם?

יוהאנס פרנקפורטר כתב בנוייה צייט שמן הראוי לשכוח את יצירתי בהקדם. הוא ככלל ליגלג על הפסטיבל. טאגסט פוסט כתב: "מהישראלי אריה שפירא שמענו תחת הכותרת מיסה ויווה יצירה די ברטולית לשמיעה. תכונה זה, שהיא בגדר דפקט לאוזן, כאי-שליטה בתזמורת, הזכירה לקהל המאזינים באולם כאי-נחת את הקונפליקט הפוליטי שארע בלכנון לא מכבר" כותרת המאמר היתה "בתחתים גדולים כנגד עפרונים קטנים". קלאוס הניג כאכמן, מבקר אירופי חשוב, כתב ביקורת טובה. קראנו לו הנוחר. הוא נהג להאזין ולנחור.

פעילותך האחרונה הוזמנה עלידי. מכון גתה' הגרמני. מה הם רצו? הם רצו לעשות ערב של שירי וולף בירמן — זמר מחאה מיוחדגרמני שברח למערב. נתן זך היה צריך לתרגם את זה ושמואל עצמון להציג. בקיצור, להציג תרבות גרמנית חדשה בישראל. זך יצא מזה, והמליץ לעצמון שיקח במקומו את רן עומר. רן עומר משך אותי, ואנו החלטנו לא לעשות את זה על וולף בירמן אלא על שירה גרמנית אחרי מילחמת-העולם השנייה. לא כולה, אלא של קבוצת '47. הם לקחו על עצמם להתריע על תופעות שליליות שנשארן, למרות שהמילחמה נעלמה. זה הרעיון.

מאחורי זה יש מחשבה, שאתה יכול לומר היום בארץ דברים שהם כתבו אז. הרי בעצם לא מעניין אותי מה שקורה בגרמניה. מעניין אותי מה שקורה פה. אז אתה לוקח חומר מהאוייב המיתולוגי הזה שלך, מביא אותו הנה ואומר: תזוהרו שזה לא יקרה פה! מה בעצם רוצים אנשי גוש-אמונים? שטחים, מיתוס, משלהו מן העבר... לדוגמה, יש שיר מאוד יפה; אני אקרא לך אותו, ותחשוב שאמרנו אותו בארץ: "כאשר מחרחר מילחמה קרה פוגש מחרחר מילחמה קרה ואומר: מחרחר מילחמה קרה/כאשר יפה-נפש פוגש יפה-נפש ואומר: יפה-נפש/ כאשר נאצי לשעבר קורא לנאצי לשעבר: נאצי לשעבר; ואוונגרידיסט פוגש אוונגרידיסט ואומר לו: מחרחר מילחמה קרה..." וכו'. הביטויים האלה פשו בגרמניה בראשית החמישים.

תל-אביב שואה, גרמניה ישראל של היום — אלה הנושאים האחרונים שלך. האם מבין המלחינים הקודמיים אתה הישראלי ביותר? ישראליות יכולה להיות "לחזור לשורשים". יש כאלה שעושים את זה, מבוגרים או בגיל ביניים. בדרך-כלל אלה הם עולים מרוסיה. ישראלי בשבילים זו מוסיקה חסידית. אז זה שווה לפה. אפילו אם זה טוב — זה שווה לפה.

יש ישראליות שזה "יסיתוכוני". הניסיונות האלה לא הצליחו לפי רעתי. זה התחיל בפאל בן-חיים וזה עד היום נמשך עלידי תלמידיו, המשתמשים כמוטיבים מסורתיים לבניין סימפונית. המנגינות באמת יפות, אך לא מתאימות. הם יטענו שהם יותר ישראלים. מה מקומו של המלחין באגם האמנות המקומית?

המשרדים הם דגיהוהב. הם מקבלים הכי הרבה תשומת לב. הציירים הם הרולפינים. הציירים בישראל הם הכי אינטליגנטים. הם שוחים הכי הרבה והם הכי בני-אדם, הם בולטים והם קופצים. כי בצירוי יש מסחר. למטה, הרפש של הברכיה הזו — זו המוסיקאי האוונגרדי; הוא במעמד הנמוך היותר.

מלחינים ישראלים חשובים למימסד. המימסד עוזר לכם? מימסדים בארצות שונות הרבה יותר פתוחים מאשר פה. המימסד הישראלי הוא סרכן בצורה בלתי-רגילה. הוא עייף, משועמם וחסר-ביטחון. מה יחס התיאטרות והרדיו?

הפילהרמונית היא כעצם גוף פרטי. זה קולקטיב והם עצמאיים. הם עושים מה שהם רוצים. אם אתה לוחץ עליהם ומביא אליבי — חוץ-לארץ וכולי — אז זה הולך ומבוצע. אין לי טענות אליהם. יש להם התחייבות כלפי הפסיכונים הייקים שלהם והם מנגנים ברהמס, אבל מה? הם עושים שגיאה, כי לא יהיה להם קהל עור שנה.

הרדיו הוא הכתובת הראשונה לביצוע מוסיקה מודרנית. זה חובתם. בחוקרשום, כי חובתם לקדם את התרבות המקורית בישראל. אז הם עושים את זה; כאן מופיע המישחק הישן. יש כמה פרות קדושות, כמה אנשים מבוססים — יוסף טל, סתר, פרטוש, בן-חיים.

אני אומר ככה: אחרי שנה שאתה כותב יצירה, היא צריכה להיות מבוצעת, נגיח שנתיים. אבל לא שמונה שנים, תשע שנים! זה מה שקורה. בתזמורת רשות-השידור מחליט מנהלה מה יבצע. המנהל זה גארי ברתיני. הבעיה שאי-אפשר בכלל לפגוש אותו. הוא טס בחללית בכל העולם, ובא ליומיים בכל פעם.

לדעתך, ישראל היא ארץ תרבותית? לפי רעתי — לא.

תקליטים

שר ומנגן במיטבו, פיל מאנארה הגיטריסט מתעלה על עצמו, ושאר הנגנים מצויינים.

מוסיקה

לי

"רוקסי מוויזיק" — הדרך הגבוהה (פזנוקול 2335269)

אתם מקבלים רק 26 דקות מוסיקה. אתם מקבלים רק ארבעה שירים, בחופעה חיה. לא נראה לכם? אתם זוכים באיכות הקלטה מעולה. השירים הם "CAN'T LET GO" ו-"MY ONLY LOVE של בריאן פרי, כמו חוריקאן של ניל יאנג וברנס קנאי של ג'ון לנון האדרי. מתחיל לשכנע? בנוסף לניל, בריאן פרי

לא

לגיטריסטים

חובבים

מורסט מוסורגסקי — תמונות בתערוכה; בעיבוד ובנגינת קאזהטו יאמאשיטה — גיטרה (איסטרוניקס RL 14203; דיגיטלי).

ההרגשה הנעימה שהביאה לשוק ההרפסות המקומי חברת איסטרוניקס. עם הטבעת ביצועו של ג'יימס לוויין לסימפוניה מס' 9 מן העולם החדש של אנטוניו רבוא'ק (הקלטה דיגיטלית: RL 14248), נמשכת עם תקליט חדש ומיוחד זה. היצירה תמונות בתערוכה נכתבה במקור לפסנתר, בשנת 1874. להצלחה זכתה רק בעיבוד לתזמורת שעשה מוריס ראול בשנת 1922. הצלחה זו היתה איריה. מאז התגלגלה לעיבודים

מגוונים ומשונים. בעבר הוקלט פרק ממנה בגיטרה עלידי סגוביה (הסירה הישנה). הגיטריסט היפאני הצעיר, בן 22, עיבד בעצמו את היצירה בשלמותה, עיבד מלא ראשון שאף יצא לאחריה ברפוס. למרות אילוצי מיבנה הכלי, העיבוד המצויין מנסה לשמור על הרכב ועומק המקור. רמת נגינתו של יאמאשיטה מעולה וכן איכות ההטבעה.

בלהקה, אני מנסה ליצור מישטחי צליל שעליהם תיצבע מוסיקת הגיטרות והקולות. נשמע כאילו הצבעים דוללו יותר מדי לפני שהוקלטו. החומר הטהור דל מאד.

נחש סגול

מתגעגע

ללבן כהה

"נחש לבן" — מלאכים וחוטאים (סייביאס — LBG 30354)

חציה של להקה זו היו בסגול כהה זצ"ל. מספר הקלידן ג'ון לורד; ג'ייט סנייק כבר התקיימה בהרכבה עם הצטרפותו. הסגנון כבר הותווה, והיה לי יותר קשה מאשר עם סגול כהה, שם הייתי מהמייסדים. לווייט סנייק שני גיטריסטים וזו בעיה לקלידן... לעיתים אני מרגיש שאני רוצה לעצור ולומר "חכה תנו לי להיכנס!" עד שאפתח את אישיותי המוסיקלית

לא טוב

אד לא רע

"אדמה, רוח ואש" — אוריבוך (POWERLIGHT; סייביאס — 25120)

האהבה היא האידאהפיקס של הלהקה. לא ברור מהתוכן המילולי והמוסיקלי של תקליטם זה, נאיהו הקשר מצוייר האדם המושלם, השלם עם שבע השאקרות של גופו — על העטיפה; הצבע והאור משתלבים עם התמימות והיופי הסיתנטיים-משהו של אדמה, רוח ואש. יש להם תקליטים טובים בהרבה אך בכל-זאת: איכות פאנקי-מיוזיק שכזו נדירה מאוד. איך לומר? גם כשזה לא טוב, זה לא רע.

המדור מעניק לתקליטים חמישה ציונים, לפי הדירוג הבא: תו אחד — רע; שני — תוים; חמש; שלושה תוים — ככה; ארבעה תוים — טוב; חמישה תוים — מצויין.

ארי פרנקל